RUKU

RUKU

ALGEMEEN CULTUREEL TIJDSCHRIFT
VOOR DE NEDERLANDSE ANTILLEN

JAARGANG 1 — No. 1, — JUNI 1969

Introductie:

FRANK MARTINUS ARION

Een daad van wanhoop?

Wanneer het ooit zover zou komen, dat de kunsten zouden ophouden te bestaan, zou daarvoor op de Antillen waarschijnlijk niet veel tranen gelaten worden. Het ingeworteld materialisme en de daarmee gepaard gaande burgelijkheid is een bijna inhaerent bezit van de Antillen. Van de Antilliaan beter gezegd, want de Antillen als land zijn het hoogtepunt van poezie. Ze zijn gezegend met een goed klimaat, een diepblauwe, mooie zee, en een frisse wind. Is het, hoe paradoxaal het ook klinkt, juist aan deze gratuite eigenschappen van het Antilliaanse leefmilieu te wijten, dat de kunst hier haast niet van de grond komt? Het kan zijn. Als een regel — de regel zou dan zijn, dat een goed leefklimaat per definitie nadelig is voor de kunst — hoeven we dit echter niet te beschouwen, omdat we, om maar een ding te noemen, het voorbeeld van de Grieken hebben. Daar is de zee ook blauw, zij het misschien iets lichter blauw dan de zee van de Antillen, en het leven is er zonnig en open en vrij: Toch hebben de kunsten daar gebloeid. Eeuwenlang.

Een ander reden? Misschien de associatie met Nederland. Ik wil opzettelijk naar zijn en opmerken, dat in de driehonderd jaren, dat er op de Antillen Nederlanders zijn geweest, toch wel bitter weinig door Nederlanders kunst is voorgebracht. Dit is natuurlijk alles behalve een pluim voor de Nederlanders die hier in de zeventiende eeuw hebben rondgelopen. Stel U zich voor, in drie honderd jaren niet één dichter, beeldhouwer, schilder op de Antillen. Het moet dus een verschrikkelijke rottijd zijn geweest. En dit gebrek kan niet goedgepraat worden door Luc Tournier, die het met zijn („Het Curaçaose patroon") schets van de Curaçaose beschouwingsgeschiedenis gebaseerd op Freyre heeft geprobeerd: Van de prachtige brede landhuizen zou de cultuur over het omliggend landschap van slavenhutten zijn uitgestraald. Mijn goede God, die zeventiende eeuwers hier, en de achttiende en de negende eeuwers voor wat dat betreft, waren harken, beesten: Op mijn woord van eer. En ze bezaten zelfs minder cultuur dan de slaven, die zij in hun bezit hadden. Vooral als het waar is, dat die slaven hun hutten bouwden, volgens patronen, die in hun stamland mode waren. Misschien is de associatie met Nederland, tot voor de komst op de Antillen van Dr. Ch. Engels rond 1940, de enige Nederlandse dichter op de Antillen in drie honderd jaren, weinig stimulerend geweest; en de situatie is ondanks de aanwezigheid van Luc Tournier in beginsel hetzelfde, d.w.z. weinig stimulerend voor het artistieke leven op de Antillen. Trouwens, dit is eigenlijk allemaal gekheid! Artistiek aangelegde mensen houden geen slaven er op na. En we zitten dus met de contradictie: Terwijl aan een kant de zeventiende eeuw het culturele hoogtepunt schijnt te zijn van het merendeel der europese volkeren, is ze ook de eeuw waarin deze volken hun culturele dieptepunt bereiken: Ze houden slaven. Terwijl aan de ene kant het zeventiende eeuwse humanisme de mens centraal stelde, besteedde een andere kant van de zeventiende eeuw al haar tijd en geld om over de hele wereld koninkrijken te verwoesten en mensen te knechten. Een contradictie die we overigens ook bij de Grieken vinden, die tenslotte ook slaven hielden, hetgeen maakt dat we de mooie woorden afkomstig van Europa, de Europese cultuur, *altijd* met een scheef oog moeten bekijken. In laatste instantie kunnen de Joden daarover oordelen. Ze zijn

door een volk van Europa bijna uitgegroeid. Maar ja, ook de joden hebben in de zeventiende eeuw slaven gehad. Dat is waar. We zeggen dus dat de kunsten op de Antillen en in het nederlands slecht gebloeid hebben, omdat de Nederlanders die hier kwamen, en die hier komen, een klein aantal uitgezonderd, barbaren waren en zijn. Dat zeggen we. En dat herhalen we. Want in de spaanse sectie is er wel het een en ander voortgebracht. En ook het een en ander, dat mooi en belangrijk is.

Kunnen we dus aannemen, dat het materialisme, zo niet het barbarisme, van de Antillen, een typische Nederlandse exportartikel is — het barbarisme, dat maakt, dat een hedendaagse Antilliaan, en ook wel in de kringen van de gecultiveerde Antilliaan, de bekroning van het leven beschouwt als het bezitten van een huis, een automobiel en een fernseher, ik bedoel geen verrekijker, maar televisie? Zo ja, dan is het uitgeven van een tijdschrift dat zich bezighoudt met de kunst en niet met auto onderdelen, (of met auto's) misschien toch niet een daad van zo'n grote wanhoop, als dit op het eerste gezicht zou lijken. Het is dan gewoon een daad van vrijmaking, vrijmaking van het nederlandse, steriele, onproductieve, oncreatieve barbarisme. Het is aansluiting zoeken bij de slavenhutten daar beneden in het dal. Het is kloppen op die ramen, die groene kleine ramen van die onhandig gebouwde schuine huizen die geverfd waren volgens motieven, die afkomstig waren uit het oude stamland. En waar een motief te vinden is, ook het kleinste, in die buurt is kunst, is hart. Want tussen U het mij: Iets van kunst kan ik, in onze lompe landhuizen niet ontdekken. Het zijn veeleer forten. Ze moeten de indruk van bouwvallig hebben gemaakt, op de eerste dag al dat ze gebouwd waren. De muren zijn dik en de brede porch is niet om er 's avonds op te gaan zitten en te genieten van een koele dronk — want werkelijk genieten van een koele dronk kan men alleen maar doen als men een verduiveld goed geweten heeft. De porch is breed gebouwd opdat de negerslaaf als hij zijn meester wilde aanvallen en vermoorden, niet meteen bij de deur zou zijn. Wie weet hoevelen van hen midden op dat fortplein zijn neergeknald in de aanvalshouding.

We gaan dus een tijdschrift maken, voor degenen, voor wie kunst een noodzaak is, een even grote noodzaak als een auto, of misschien een grotere. We hopen daarmee de vrijmaking van de Antilliaan van het materialisme te bereiken, zij het maar een pietski. We houden onze kolommen daarbij ook open voor een enkele Nederlander, die een goed gedicht heeft. (Rijmpjes kunnen ze gevoeglijk in de Beurs en Nieuwsberichten blijven publiceren. Die rijmpjes in de Beurs zijn het begin van de pornografie op de Antillen, omdat ze voor de jeugd smaakbedervend werken. Ja. Ja.) En voor de een of andere nederlandse schilder. In de drie honderd jaar verbintenis tussen Nederland en de Antillen, zijn er niet meer dan drie of vier schilders van betekenis geweest, en die zijn dan ook van de moderne tijd. In de oude tijd is er maar één geweest. Een niet onbegaafde marine officier, Voorduin, die mooie gezichten van de haven en toenmalig zeilboten heeft getekend. Wat stijf allemaal, maar de man, had in ieder geval een van de beste hobby's die een man zich kan kiezen. Hij was waarschijnlijk beschaafd.

Kennen we elkaar nu een beetje? Aan de Nederlandse architectuur van de 17de eeuw hier op de Antillen, hechten we voorlopig weinig waarde. We laten dat ter bewondering over aan de Amerikanen, en merken op, dat de architectuur, helaas van de kunsten, het burgerlijke het meest benadert. Architecten moeten dan toch maar galgen en schavotten ontwerpen, hetgeen de schilder, de beeldhouwer, de dichter en de musicus niet hoeven te doen. Les Architectes ont les maines sales!

NASCHRIFT

Toen wij ons artikel al persklaar gemaakt hadden vonden we in onze lectuur nog de volgende passages, die onze argumenten te zeer steunen, dan dat we ze weg zouden kunnen laten.

Ten aanzien van wat wij schreven over het merkwaardige verschijnsel van het ontbreken van kunst op onze eilanden, is het de moeite waard stil te staan, bij wat juist Dr. Chr. Engels, die we min of meer als de eerste Nederlandse kunstenaar op de Antillen kunnen beschouwen, heeft geschreven, in een programma boekje „Curaçao, schilderend en geschilderd" voor een tentoonstelling van de Antilliaanse schilderkunst, die de Vereniging voor Antilliaanse studerenden in Nederland in 1953 heeft ge-

Naar aanleiding van de naam Ruku van ons tijdschrift

J. H. HERING

Deze Caribes, of Karibanen, was een volk van eene middelmatige sterkte, wel gespiert en geschikt tot zwaren arbeid, indien zij hunne levenswijze en bezigheden daartoe ingericht hadden. Derzelver gestalte was natuurlijk *) niet onbevallig, maar werd ontsierd door gewaande schoonheden, die hun alleen behaagden; wendende de moeders veel moeite aan, om de voorhoofden en de neuzen hunner kindeeren plat te drukken; welke gewoonte hun zedert ook bijgebleven is. Buiten het oog en het hoofdhair waren ze glad van vel; klederen droegen zij niet, maar deden zich elke morgen, nadat ze zig, voor den opgang der Zonne, in eene lopende Rivier gewassen hadden, door hunne Vrouwen, over het geheel lichaam, met eene rode verwe, *Rocou,* aartig bestrijken; zo zij voorgaven, ter weering van de beeten der Insekten. Het vrouwvolk beschilderde zig insgelijks, geschiedende zulks insteede van met penseelen, met vogelvederen.

Beschrijving van het
eiland Curaçao, 1779, blz. 19.

COMMENTAAR

Indien in de tijd van de Caribes of Karibanen, d.w.z. vóór Colombus en Ojeda onze eilanden hadden bezocht, het woord *Rocou* reeds bestond en de betekenis had van een *verwe,* een rode verwe nog wel, dan lijkt het ons niet aan twijfel onderhevig, dat dit woord Rocou, hetzelfde is als het hedendaagse woord Ruku (nieuwe spelling), dat immers niets anders aangeeft dan de kleine ronde, rode vruchtjes van de Ruku-boom, waarvan het aftreksel gebruikt wordt om aan eten kleur te geven. (Zie voor Ruku recepten elders in dit blad).

Indien dit waar is, en nogmaals, het lijkt ons nauwelijks zinvol aan de juistheid van deze veronderstelling te twijfelen, dan hebben we hier met een mooi inzicht in de vorming van ons papiamentu te maken, waarmee volgens ons totnogtoe te weinig rekening wordt gehouden. Dat is een, want verder bevat dit woord talrijke symbolische aanknopingspunten, die we gaarne benutten. Het geeft aan ons tijdschrift, ten eerste een zeer zuiver Antilliaans aspect, omdat we door de aansluiting bij onze (overigens uitgeroeide) indianen met een grote sprong, over al de rottigheden van de koloniale geschiedenis heen kunnen stappen. Om even de oorspronkelijke frisheid van de Antillen in al hun maagdelijkheid te zien. We zouden dit het romantisch aspect van ons tijdschrift kunnen noemen, een aspect dat wij, zonder het al te zeer te vereren, want wij willen een tijdschrift van de toekomst zijn, toch op prijs stellen. Maar er zit en dat is voor ons tijdschrift ook heel belangrijk het strijdvaardige in van de indiaan, die zich beschildert, zijn tomahawk opgraaft en ten strijde trekt. En dat de Karibes zich tegen muggenbeten beschilderden, weigeren we eenvoudig te geloven. Wat zouden we anders met onze Karl Mayboeken moeten doen?!

We nodigen hierbij in ieder geval de biologen de linguisten en ook de folkloristen en goede historici, deze zaak verder voor ons uit te zoeken. Het kan, zoals wij al zeiden, een mooie bijdrage vormen tot de kennis van de vorming van het papiamentu.

De beste studies nemen wij gaarne op in een van onze volgende nummers.

Voor ons is het belangrijkste evenwel dat Ruku kleur geeft. Wij gaan ermee kleur geven aan het Antilliaans culturele eten, dat nog geen voldoende kleur (identiteit) heeft. Wij gaan dan ook zo snel mogelijk een grote voorraad van dit prachtig spul aanleggen. Snel-snel. Vóór de plantages waar deze boom groeit, door de Amerikanen zijn opgekocht. (Tenslotte hebben de Nederlanders, vóór ze daarna de Antillen kaal, droog en dor zijn gaan noemen, eerst al het brazilie hout van onze eilanden weggevoerd. Hetzelfde zouden de Amerikanen ook kunnen doen ten aanzien van de kleur.

*) natuurlijk hier te vertalen met 'op zich'.

Het is overigens duidelijk, dat er geen enkele reden is om zomaar de gewoonte van de Karibaanse moeders om de neuzen en voorhoofden van hun kinderen plat te drukken af te vallen. Misschien vonden zij korte platte neuzen beautiful, zoals wij tegenwoordig black beautiful vinden. Dat vinden wij toch?!)

Latijn

Een reminiscentie van Elis Juliana

Toen ik in de jaren 35/40 in de schoolbanken van de lagere school Sint Jozef op Pietermaai zat, ook genaamd „skol di pòrnada" of „armelui school", van de fraters van Tilburg, leerde ik in de „katisashi" of katechismusles, dat wij op aarde zijn om God te dienen en in de hemel te komen. De tekst in het Papiamentu luidde: Nos ta na mundu pa sirbi Dios i pa gana shelu.

Ik meen dat het tegenwoordig veranderd is in: Wij zijn op aarde om de mensheid te dienen en daardoor gelukkig te worden.

Naar de kerk gaan was 'n heilige wet. Wie op zondagen de heilige mis verzuimde, pleegde „piká mortal" of doodzonde en zou vast en zeker, tenzij hij de zwarte plek op zijn ziel door de biecht uitwiste, in de diepe, eeuwig brandende hel terecht komen. Wij waren ook verplicht om op iedere vrijdag onze zielen op de wasbank van de biechtstoel te leggen en met tientallen akten van berouw en weesgegroeten onze jongenzsielen schoon te spoelen. Je voelde je dan ook opgelucht wanneer je de kerk weer uitging en je kon dan midden op de rijweg lopen met de heerlijke gedachte dat jou niets kon gebeuren, omdat je ziel in je binnenste zo rein was als een pas geplukte kip. Maar al mocht je door een auto overreden worden, het kon je niet schelen, want je ging toch regelrecht naar de hemel.

De jongens die ook door de week naar de kerk gingen, om zodoende hun braafheid te tonen, kregen iedere week mooie prentjes van dikke, blanke, naakte engeltjes die met hun korte, stompe vleugeltjes rondom de witte baard vlogen van een oude, bezorgd uitziende Onze Lieve Heer, die op een lichtgrijze rotswolk zat.

Ik heb nooit kunnen uitmaken of de engeltjes jongens of meisjes waren, omdat ze allemaal goudgeel, gekruld haar, appelrode, bolle wangen en ronde, bigge billetjes hadden. Ze vlogen altijd met de rug naar je toegekeerd en je kon dus hun geslachtsdeel niet zien, zelfs niet als je de prent omdraaide. Als ze dat hadden tenminste, want wat zouden ze daar in die zoete hemel mee moeten doen?

Ik kon lange tijd naar de prenten zitten kijken, die ik van 'n vriendje leende wel te verstaan, omdat ik alleen op zondagen naar de kerk ging en dus geen zes bewijskaartjes kon inleveren bij de frater om zulke mooie prenten van het hemelleven te krijgen. Maar zelfs op zondagen verzuimde ik wel eens wanneer mijn arme mama ziek was en mijn kleren niet kon strijken.

Een Curaçaose schoolmeester, wijlen Meneer Neechi, schold mij dan maandagmorgen uit in de klas voor „paganu" (heiden) en schilderde mij met harde woorden de gruwelijke hel voor, waarin ik later in alle eeuwen der eeuwen zou branden.

Ik kan me nog steeds mijn jongensvoorstelling herinneren van de grijnzende, zwarte duivels met hun lange, roestige, ijzeren, driepuntige lansen waarmee ze mij stootten. Het gekke ervan was dat er geen enkel druppel bloed uit mijn wonden liep. En dat was juist het beroerde van de zaak omdat ik nooit dood kon bloeden om er van af te zijn. Daar zorgde de „majoordon" of opperduivel wel voor, die slimmerd. En terwijl zij zo bezig zijn zich met mij te vermaken, als was ik 'n pannekoek in de pan, biedt 'n duiveltje met een onschuldig gezicht mij een icecream aan. In mijn brandende wanhoop denk ik er niet bij na hoe zo'n ijsje de hitte van de hellevuur kan doorstaan noch waar het vandaan is geko-

men. Ik grijp ernaar en brand mijn hand want het blijkt witgloeiend teerschuim te zijn.

Stel je eens voor wat voor een hitte er nodig zal zijn om teer witgloeiend te maken. Zulke foefjes zouden alleen in de hel kunnen gedaan worden. Ze vermaken zich kostelijk, die zwarte duivels met lange staarten en bokkepoten!

Ze lachen zich rot om mij, de zondaar die zondag niet naar de kerk is geweest. Ik kan wel duizend kruisjes per seconde slaan, ze geven er geen sikkepit om.

Er zat bij ons een grote, half debiele jongen in de klas. Hij had de bijnaam Doe Pastoor omdat hij iedere dag zelfs tweemaal de heilige mis bijwoonde en vaak ook twee maal te communie ging. Hij kende alle latijnse gebeden — voor ons begrip waren dat toverwoorden — die bij de mislezing werden uitgesproken, als aap-nootmies uit zijn hoofd. Als we hem plaagden, haalde hij een grote rozenkrans, die hij altijd bij zich droeg, uit zijn zak en vervloekte ons dan in het latijn. Terwijl hij die magische woorden uitratelde, ons hevig boos aankijkend met zijn grote, kabrieteogen spatte er schuim vanuit zijn mondhoeken. We werden dan werkelijk bang en maakten ons snel uit de voeten, zo ver mogelijk van hem vandaan, opdat de stralen van zijn boze magie ons niet zouden bereiken.

Mocht er later op de speelplaats een van de plagers tijdens het voetballen of „polies en dief" (krijgertje spelen) een schrammetje oplopen, dan was dat natuurlijk aan Doe Pastoor te danken. Vandaar ook dat niemand het ooit in zijn hoofd haalde met Doe te vechten. Hij werd meer om zijn latijnse woordenschat gevreesd dan om zijn lange benen waarmee hij gevaarlijk kon trappen.

Doe was dus een priester himself want priesters waren „voodoo" in het volksbegrip. Als je onenigheid met een priester kreeg, dan was het met je gedaan. Oudere mensen zeiden ook: Pas op voor priesters want het zijn geen mensen om tot vijand te hebben. Het zijn gevaarlijke wezens. Ze kunnen je nog erger dan God vervloeken!

Menige verhalen deden ook de ronde,

van mensen die de stomheid of brutaalheid hadden begaan, zich de vijandschap van een priester op de hals te halen.

Kort na 'n dergelijke vervloeking zouden ze een ongelukkige en schandelijke dood zijn gestorven en natuurlijk in de „chiké" (ongewijde grond) zijn begraven. 'Ta gobièrnu mester a dera nan'. Ze moesten van de arme begraven worden. Was er iets schandelijkers dan dat? Het hoeft geen betoog dat hun 'vuile' zielen nooit de hemelpoort zouden zien. Ze zijn als honden gestorven!

Enige dagen geleden kwam ik Doe Pastoor in een van de straten van Punda tegen. Hij zag er als een angstig konijn uit. Zijn bruine khakipak vertoonde scherpe vlekken van oud en nieuw zweet. Een slappe kleurloze hoed bedekte zijn uitgedroogd hoofd en zijn geiteogen leken nog groter dan vroeger in dat smal gezicht. De hielen van zijn versleten schoenen waren schuin gelopen en de punten ervan kromden naar boven.

„Hoe gaat het Doe?", begroette ik hem al lopend terwijl ik trachtte hem bij te houden want hij scheen haast te hebben.

„Ai un mará un los", antwoordde hij met 'n grijslach. Hij bedoelde dat hij het net tussen goed en slecht had.

„En jij?", vroeg hij over mij heen kijkend.

„Ook zo", gaf ik als antwoord en droomde twee seconden lang over hemel en hel, prentjes en magische woorden van Doe en botste tegen de hangende, tweede buik van een dikke vrouw aan. Zij liet enige scherpe woorden los in zuiver papjaments. Ik lachte verlegen, mijn excuses brabbelend. Ondertussen was Doe verdwenen.

April 1969.

Dochter van God, drie gedichten

I

Nu pluk ik u snel uit de lucht met mijn tong: Vrede.
Nu laat ik u zien, als een muntstuk. Nu berg ik u weg.
Nu noem ik u hardop en halfluid: Dochter,
Dochter van God.
Als witte franjes rek ik u verder uit voor iedereen.

Als groepen onfeilbare woorden haal ik uw naam uit de taal.
Stapvoets, van links en van rechts, omkijkend, marcherend,
Komt u. En ik wil dat u komt.
Alleen ik weet dat u onderweg bent.
U zult op ons afkomen als regen onder druk.
Alleen ik weet dat u onderweg bent.
De mensen zullen nergens meer heen kunnen om u te ontwijken.
Asmatisch komt u, spontaan komt u, ronkend
O Dochter, komt u?
Uit mijn beschikbare woorden haal ik u steeds te voorschijn.

II

Wanneer ik in de wereld roer
Omdat ik hoog ben en mezelf koninklijk voel
leg ik de boeien van de negers daar neer —
de gehoorzaamheid die vrouwen van mij eisten,
heb ik toch al weggewuifd. — En ik kan nu ruimschoots bedenken
op welke manier ik het beste weer met mensen in contact kom.

In contact kom ik met mensen bij wijze van ontspanning,
en afleiding. (Ik bedoel hun reclames,
bioscopen en andere uitvindingen) (Dertig, veertig
procent van de bevolking, las ik, woont zonder familie)
(Velen in de bioscoop, anderen voor de televisie,
daarnaast zijn er wezen, ouden van dagen) (Wat de laatste
betreft kan het voorkomen dat zij 14 dagen of langer dood zijn
vóór hun lijk door een van de buren wordt ontdekt)

Ik ben compleet omdat ik toch niet meer hoop dat jij komt —
En ik laat me afleiden door met mensen in contact te komen.

In deze schaarse ogenblikken, (van afleiding)
als ik maar bedenk hoe ik met mensen in contact kom,
deze ogenblikken van koninklijkheid,
wanneer ik roer in de wereld die ik geschapen heb
— deze wereld heeft een nieuwe heerseres nodig —
Denk ik jou dichter en dichter bij elkaar.

III

Groot als een spook in mijn slaap
Droom ik u. Al is er geen reden:
Ik droom u maar als met vleugels.

Zo is mijn optimisme.
Mijn optimisme is er een van een ter dood veroordeelde
— In mijn lege tijd droom ik u —
Met vastberadenheid en jeugd. Mijn vrienden beweren
Dat ik ouder word en dat ik het dromen zou moeten laten.
Ik zie dit zelf ook wel in

Ik beaam het zelfs ook wel zo nu en dan
Maar altijd ontken ik het stellig weer later
Als ik alleen ben
En vrijpostig aan U denk.

Ik word NOOIT treurig!

Dwars door wat ik zie en wat ik ben loop ik
Dwars door de hollandse realiteit, die de meest
Irreële is, loop ik.
Ik ga baldadig naar Sesam en duw hem open.
Ik ga binnen in Sesam's buik en bergwand.
In die dichterlijke binnenzalen droom ik u uren verder, dochter.

Groot als een spook in mijn slaap.
En als met witte vliegtuigvleugels.

VAN EEN CURACAOSCHE HUISVROUW

Ora coe e rabu i e carnisá a herebe
bira moli, nos ta sacanan pone nan
den un wea mas grandi.
Corta e bananan pone aden
i e batatanan tambe. Toer e cosnan
mencioná not ta pone den e wewa.
Nos ta basha un poco awa ariba,
SCORE un tiki di e roekoe colá den
e wea y laga e banana coe e
batata coeshi bira moli.
E ROEKOE TA DUNA E BANANA UN
COLO MASHA BUNITA.

BENODIGHEDEN VOOR HET
RUKU-RECEPT

Een half pond varkenstaart (Rabu)
Half pond gezouten vlees. (Carnisá)
Twee bananen.
Vier aardappelen.
Een klein uitje.
Een beetje suiker
Drie stukjes kaneel
Een beetje boter
Een beetje zoete peper (de ronde) en:
RUKU.

RUKU wordt gebruikt o.a. in het bovenvermelde bananensoep, in vissesoep, in deeg van ajaká en in het deeg van pastechi, om er kleur aan te geven.

Zeg dus nooit dat de Antillen geen cultuur hebben, zeker niet, wanneer poezie bedoeld wordt.

RUKU ZELF

In een klein blikje worden de (rode) Rukuzaadjes gedaan. Slaolie er op doen en op het vuur zetten. Afzetten wanneer de slaolie rozigjes is geworden.
Let er goed op dat de lsaolie niet aanbrandt want dan worden de zaadjes ZWART. En zwart is wel een hardstikke mooie kleur (Black is beautiful) maar in dit geval krijgt de slaolie geen kleur. Bovendien stinkt aangebrande slaolie verschrikkelijk, wat ook niets met zwart zijn te maken heeft.

Drie opmerkingen

SISYPHUS

Als Sisyphus het rotsblok aan de voet van de berg eerst rustig had bewerkt en niet meteen begonnen was te duwen, had hij het wel voorgoed op de top van de berg gekregen. Hij had er bijvoorbeeld haken in kunnen spijkeren maar in zijn vermetelheid overschatte hij brute kracht.

Het leven is ongerijmd en dwaas zolang wij zo vermetel zijn er geen zin aan te geven.
We moeten het leven bewerken —
En er is in het leven niets onmogelijks.

PUTIFAR EN JOZEF

De vrouw van de pharao, die Putifar, was niet mooi genoeg. Of ze had een pukkel. Jozef kende haar misschien van andere keren en wist dus dat zij een tik had of iets dergelijks. In ieder geval was de vrouw van de pharao NIET DE MOEITE WAARD. De rest is nonsens.

PUENTE DE VIESGO

Grotten op de grens van Baskenland: kindertekeningen van volwassenen. Houtskool van verleden 20.000 jaren op grauwe rots. Een paardje, hier, en daar; wat rendieren; een koppel bisons.

De ontdekking van deze grotten is even belangrijk voor ons tijdsbesef als de maanraket voor ons ruimte-begrip. Het verschil tussen tijd en ruimte wordt door onszelf geschapen.

De tijd ligt achter ons, de ruimte vóór ons. De ruimte is onontgonnen gebied; de tijd de bebouwde akker van ons menselijk besef. De tijd is verleden ruimte. De toekomst is geen tijd, maar onverkende ruimte, die oneindig blijft zolang wij haar niet begrenzen. Het heden is een beperkte en begrensde ruimte, die wij nog niet in kultuur hebben gebracht.

Op niveau

Met zijn laatste toneelstuk, „Kondena pa morto" heeft Stanley Bonofacio, de boeken uitlenende toneel schrijver — zijn metier is bijna symbolisch voor de aan het schrijverschap, of kunstenaarschap in het algemeen, inhaerente gastvrijheid — zich in de rij van toneelschrijvers geplaatst. Hij heeft de klim gewaagd uit het folklorisme en het is hem gelukt. Beter, hij heeft begrepen, dat een kunstenaar veel meer moet doen, dan een publiek te laten lachen, door hem lachwekkende woorden die hij uit het dagelijkse leven als zodanig al kent, voor te schotelen. Wel heeft hij het folklorisme gebruikt, waardoor zijn toetreden tot het persoonlijke kunstenaarschap op een sublieme wijze plaats vindt. En hij heeft een scherp oog voor de momenten van werkelijke grappigheid, een factor, die wellicht geen enkele goede toneelschrijver zich de weelde kan permitteren te verwaarlozen. Wij herinneren ons hiervan een flits: Op een gegeven moment wordt er aan een persoon door een andere gevraagd: Geboren?, en deze andere antwoordt: Ja.

Hier spreekt het oog van de ware 'toneelmeester'. Ja het oog, en niet de mond.

In wezen is een kunstenaar misschien vooral niet anders dan een zeer moedige persoon. Hij moet althans, om te komen waar hij denkt te willen komen, zijn troepgenoten, of medemensen in de steek laten. Dingen durven denken en zeggen die de anderen niet durven denken en zeggen, laat staan doen, omdat zij daardoor vrezen met de ongeschreven en geschreven wetten in hun gemeenschap in moeilijkheden te komen.

Dit heeft Bonifacio gedaan. Hij heeft met zijn stuk, dat op zich zelf sterk is omdat het gebouwd is met een tamelijk hechte spitsvondige plot, veelzeggender dan de plotten van Lope de Vega, met wie ik hem wèl wil vergelijken, ondubbelzinnig laten zien wat voor een soort man hij is: Hij is op de eerste plaats een man, wie de misdaad en zijn verwikkelingen, of misschien de verwikkelingen van de misdaad, bezighoudt.

Als zodanig verkeert hij zonder dat hij dit zich bewust is, in groot gevaar. Het gevaar namelijk door de wolf opgegeten te worden. De wolf, die voortdurend vanaf een afstand de kudde schapen begeleidt, om het schaap dat ook maar enigszins de platgetreden paden verlaat om nieuwe wegen te zoeken te bespringen. En in het geval van de kunst is deze wolf, zoals we wel weten de psycholoog en de psychiater. Deze mensen kunnen het, door een gebrek aan integratie in hun relatie tot de kunst en kunstenaars, maar niet verkroppen, dat deze, naar eigen goeddunken de platgetreden van de gemeenschap verlaten. En sinds al meer dan honderd jaar zijn ze bezig allerlei pogingen in het werk te stellen, kunstenaars op een rij te plaatsen en voor gek te verklaren. Dat wil zeggen op te eten. Wanneer de kunstenaars het voer zijn geworden van de psychologen om Mulisch's terminologie, een van de weinige Hollandsche schrijvers met talent, over te nemen, dan zal er voortaan alleen maar op platgetreden paden gewandeld worden. De politici, de godsdiensleraren en de psychologen, de drie bedienaren van macht, gezag en norm, zij zullen, vanuit rustig wiegende stoelen, o ja, met de grootgrondbezitters samen, het volk tot in de eeuwen der eeuwen knechten. Dostojeski wordt dan wellicht gek nummer één.

Bonofacio loopt dus dat gevaar, dat hij verder volledig voor eigen rekening moet zien te bekampen. Ik evenwel geloof, dat hij grote kans maakt, daarin te slagen, indien hij wat de verstandelijke aspekten van zijn plot betreft, zover mogelijk en verder dan hij in het onderhavige stuk gedaan heeft, weggaat van de platgetreden paden op dit gebied. Hij heeft hier en daar de neiging zich nog te weinig moeite te getroosten voor de uitwerking van details van zijn plot. De dingen spelen zich in het leven niet zo gemakkelijk en niet zo vlug als hij zich wel voorstelt. En het belangrijke van een plot is niet dat ze, als een rekenpuzzle klopt, en een goede detective verhaal is niet alleen daarom goed, maar dat het op een ware, d.w.z. menselijke manier klopt. Zo is er bijvoorbeeld geen enkele reden om het dochtertje van de inspecteur zo zonder meer te vermoorden, hoewel vooral dit feit de vier-

dubbele moordenaar in kwestie, tot een zieke man bestempelt. Maar dat is niet waar, al komt de rechtbank in het stuk tot deze conclusie. De man is niet gek! De eerste moord van de rechercheur in kwestie is een moord uit liefde. De twee andere zijn get-away, of van een misdadigers-oogpunt uit geredeneerd, logische moorden. Het is de dief, die uit angst ontdekt te worden of om dood te gaan, al de agenten die hij op zijn weg tegenkomt doodschiet. Wij betreuren deze inconsequentie in Bonofacio's plot, te meer, omdat hij hiermee nodeloos de wolven die op hem loeren, de psychologen, in de kaart speelt. Hij levert, om zelf aan deze te ontkomen, zijn duivelse moordenaar, en duivelse moordenaars bestaan, uit aan de psychologen. Wat oneerlijk is tegenover zijn personage.

Veel boeiender is wat men de tweede inconsequentie in Bonofacio's plot zou kunnen noemen, het gevoelselement, dat hij met zeer grote nadruk als constituerend element in zijn stuk en het Antilliaanse ervan. Dit gevoel zoals Bonofacio het schildert is met enkele woorden te typeren: Een groot gezond gevoel, het is belangrijk, dat het hier om een gezond gevoel gaat staat boven de wet. (Op het moment dat we dit stuk schrijven, weten we de uitslag van de berechting van de weduwe van de vermoorde inspecteur niet, maar we zijn er zo overtuigd van dat Bonofacio, de weduwe vrijuit zal laten gaan, of maar met een symbolische straf dat wij er bijna ons hoofd om zouden willen wedden). Hij gaat zich namelijk te buiten niet alleen aan de schildering van de liefde van de vrouw van de inspecteur jegens haar man, maar hij verwijlt tot bijna in het melodramatische lang — het is jammer, dat zijn tekst hier niet het sterkst is en een tikje retorisch — bij de schildering van het verdriet van de weduwe, opdat hij het daarna als toneel-element kan gebruiken. Omdat we dit verdriet op het toneel zien, — wordt het een attribuut van het toneel, een absoluut attribuut, op de wijze waarop een element van het decor ook een attribuut van het toneel is, een telefoon bijvoorbeeld. (Het is bijna onmogelijk in een stuk, waar opgebeld moet worden, een telefoontoestel niet bij de hand te hebben, dat in dat geval niet tot het decor hoort, maar tot de essentiele attributen).

Onze zuidamerikaanse buren, gebruiken het gevoel vaak ook als absoluut uitgangspunt, en ik denk vooral aan hun televisie novela's, maar ze mislukken meestal, en de televisie novela's zijn dan ook meestal melodramatisch, omdat ze er niet in slagen het gevoel te *tonen*. Althans niet die mate van een bepaald gevoel, die een bepaalde handeling moet wettigen, waardoor de handelingen, doordat ze grond missen, niet overtuigen.

Het boeiende in Bonofacio's stuk, is dat dit alles niet toevallig is. Zeer uitdrukkelijk heeft hij, in zijn op zijn eerste gezicht verstandelijk, en detectiveachtig aandoende plot, dit mooie als zijn uitgangspunt uitgekozen. Dit zeer menselijk element, zal het grote struikelblok van de wolven zijn, de graat die in hun keel blijft steken, als ze Bonofacio, vanwege het gemak waarmee hij zijn moorden op het toneel stapelt, zouden willen opslokken. Toegegeven, dat vier moorden op één avond, gemiddeld dus een per bedrijf wel wat veel is, vooral omdat Bonofacio in laatste instantie zijn stuk uitdrukkelijk niet als blijspel heeft bedoeld. Ja, ja, en het publiek, dat blijft schateren van voor tot eind dan? Tot op zekere hoogte subliem, waar het excessief wordt, en we hebben dat in Centro Pro Arte al eerder meegemaakt — o.a. met de eenakter Sorry Wrong number — kunnen Cultuur en Opvoeding, misschien met Volksontwikkeling samen, eilandelijk en landelijk dus, opvoedend optreden.

Een derde boeiend element in Bonofacio's stuk — en we zijn blij dat we hem van het frivole spoki na Jan Kok naar menselijkheid hebben zien groeien, en zelfs sociale geëngageerheid is het inzicht dat misdaad, vooral het eerste misdrijf, vaak niet aan de persoon in casu te wijten is, alswel aan de gemeenschap waaruit deze persoon afkomstig is. De medeplichtige jongevrouw, wordt ons niet als een duivelse heks afgeschilderd, maar volledig wordt de aandacht gevestigd op het feit, dat ze als cassière in een winkel in de stad met *f* 80,— per maand — o waar blijven onze minimum lonen — zich bijna per definitie aan verduistering schuldig moest maken, waaruit al haar verdere moeilijkheden voortvloeiden. Dergelijke drama's kunnen we elke woensdag op het stadhuis meemaken. En liever dan de wolf van de jaloerse of gewoon domme psycholoog, hebben we, ter genezing van de maatschappij, integere, maar vooral progressief geëngageerde sociologen en economen nodig.

PLAZA ● DELICATESSEN
COFFEE SHOP-RESTUARANT

JUICES and APPETIZERS	Fls.	U.S.$
Orange, Tomato and Pineapple Juice	0.60	0.35
Apricot and Pear Nector	0.60	0.35
Fruit Cocktail	0.75	0.45
Chopped Liver	1.50	0.90
Stuffed Derma (Kishka)	1.35	0.80

FROM the GRIDDLE		
Frankfurter on Toasted Roll	0.85	0.50
Frankfurter Platter - Two Franks on Toasted Roll with Baked Beans or French Fries, Cole Slaw and Pickle	2.40	1.40
Plaza Burger on Toasted Roll	1.30	0.75
with Cheese	1.75	1.00
with Pizza Sauce	1.75	1.00
Plaza Burger Deluxe - with French Fries, Cole Slaw, and Pickle	2.15	1.25
with Cheese	2.60	1.50
with Pizza Sauce	2.60	1.50

PIZZA		
Per Slice	0.50	0.30
16" Pie	4.00	2.25
With Extra Cheese or Mushrooms	4.75	2.75

SIDE ORDERS		
French Fried Potatoes	0.65	0.40
Cole Slaw	0.60	0.35
Baked Beans	0.60	0.35
Potato Salad	0.60	0.35
Hot Peppers	0.50	0.30
Kosher Dill Pickle	0.50	0.30
Hot Knishes	0.75	0.45

FROM THE SANDWICH BOARD	Fls.	U.S.$
Hot Patrami	2.40	1.40
Hot Corned Beef	2.40	1.40
Roast Beef	2.40	1.40
Turkey-all white meat	2.60	1.50
Salami	1.75	1.00
Bologna	1.75	1.00
Chopped Liver	2.10	1.20
Fresh Ham	1.75	1.00
with cheese	2.15	1.25
All Combination and extra meat sandwiches — Additional	0.85	0.50

SPECIAL COMBINATION SANDWICHES (3 DECKER)		
THE PLAZA (Turkey, Corned Beef, Salami	4.00	2.25
THE PUNDA (Pastrami, Corned Beef, Chopped Liver	3.50	2.00
THE BROADWAY (Turkey, Chopped Liver, Patrami	3.50	2.00
THE OTRABANDA (Roast Beef, Salami, Cheese	3.50	2.00

(All above combination sandwiches served with Cole Slaw and Pickle)

ASSORTED COLD CUT PLATTER		
Served with Cole Slaw or Potato Salad, pickle and bread or rolls	4.75	2.75

SOUTHERN FRIED CHICKEN	Fls.	U.S.$
Half Chicken in the basket with french fried potatoes, cole slaw, and hot buttered roll	4.25	2.40
Special Chicken Platter, with cole slaw and hot buttered roll	2.75	1.60

THE BAGEL BIN		
Toasted Bagel	0.50	0.30
With Cream Cheese and Jelly	1.00	0.60
With Imported Lox	2.25	1.30
With Cream Cheese & Imported Lox	2.75	1.60

DESSERTS		
Deluxe Ice Cream	0.60	0.35
Sherbet	0.50	0.30
Ice Cream Sherbet Supreme	0.75	0.45
Assorted Fruit Pies	0.75	0.45
Assorted Pastries	0.65	0.40
Yogurt	0.60	0.35
Jello	0.60	0.35

BEVERAGES		
Coffee or Tea	0.40	0.25
Iced Coffee or Ice Tea	0.50	0.30
Sanka	0.50	0.30
Milk	0.50	0.30
Chocolate Milk	0.60	0.35
Coca Cola	0.40	0.25
Assorted Soft Drinks	0.40	0.25
Amstel Draft Beer	0.75	0.45

CALL US FOR TAKE-OUT SPECIALTIES — 11785

WE SERVE NEW YORK'S ZION KOSHER FRANKFURTERS

Het merkwaardige was dat het publiek zich met deze sociale kritiek geen raad wist. Of hield het zich van den domme? Of wilde het solidair zijn met Prodeka, d.w.z., dachten wij, Prodeepee, die het stuk medegesponseerd heeft?

In het laatste geval wordt het tijd, het Curaçaose publiek (de Curaçaose gemeenschap voor wat dat betreft) omdat het zich zelfs in een toneelzaal, een soort tempel dus 'politiek' gedraagt, en zelfs daarin zijn ogen sluit voor de waarheid — over te leveren aan de wolven. Wegens ziekte.

Over het algemeen menen wij, dat het stuk van Stanley Bonofacio op een veel hoger peil staat, dan het spel, dat erop gegeven werd, terwijl de spelers individueel toch praktisch allen een schat van zeer hoge toneel kwaliteiten lieten zien.

Het lijkt ons hier weer het gemis van een regisseur. MAAR DAN IN GODSNAAM EEN ANTILLIAANSE. Een hollandse regisseur zou het verdriet van de vrouw van de vermoorde inspecteur hebben trachten te verdoezelen, omdat ze in Holland met gevoel geen raad weten. Hij zou daarmee het hart van het stuk hebben verkracht. Hij zou met zijn barbaarse voeten op het zeer fijne, zeer gevoelige hart van de Antillen zijn gaan staan. Alwéér!

Frank Martinus Arion.

De trieste prijs van Pierre Lauffer

Men zegt, dat Pierre Lauffer, de Cola Debrot Prijs, die hij onlangs van een niet ter zake kundige jury ontvangen heeft, ten volle heeft verdiend. Het zij zo. Het zij vooral zo. Men merkt aan de andere kant op, dat de prijsuitreiking in het geval van Pierre Lauffer, met minder ceremonieel heeft plaats gevonden, dan de vorige keer toen Eric Gorsira deze prijs ontving. En dit kan natuurlijk ook zo zijn. Tot het naar de drukker gaan van dit blad, hebben we in ieder geval niet gehoord van een prachtig uitgedoste avond, gesponseerd door het bestuurscollege — bij zoiets hoort een diner — waar Pierre het woord zou voeren, en enkele van zijn gedichten zou voorlezen. Waar is een prijs anders voor dan om een kunstenaar fel en duidelijk op de voorgrond te halen, en om dit geval in zijn persoon de poezie, of de proza te eren? (Boeli van Leeuwen had de Vijverberg prijs niet gewonnen of hij zat op het Leidse plein, al of niet handtekeningen uitdelende.) Bovendien, waar heeft Pierre Lauffer zijn prijs nu om gekregen, omdat hij dichter is, prozaist of als verhalenverteller? Deze mistigheid, die ons inziens voortvloeit uit de ondeskundigheid van de jury in poeticis, is hinderlijk voor onze dichter, van wie wij niet anders zouden willen, dan dat hij werkelijk de grootste zou zijn, zoals iedereen zegt, zonder zijn werken te lezen en dit is geen insinuatie aan het adres van de ondeskundige jury.

Het trieste van het hele geval is, dat Pierre Lauffer, die nooit folkloristische dingen heeft gemaakt, noch in zijn poezie, nog in zijn proza, volgens de verantwoording van de ondeskundige jury die we in de kranten hebben gelezen, zijn prijs bij uitstek heeft gehad voor het uitdragen van het Antilliaanse folklorisme. De prijs dus die eventueel aan Elis Juliana of aan Pater Brenneker toekomt. Degene, die opmerkt, dat het niet uitmaakt waarvoor hij de *f* 1500 gulden krijgt, als hij het maar krijgt, geeft blijkt even slecht van waar het in de kunst gaat, op de hoogte te zijn, als de jury. Daargelaten, dat het nooit prettig is, voor een ander aangezien te worden, hetgeen dus eigenlijk met Pierre heeft plaats gevonden. Of heeft de jury zich bewust op het standpunt van de mystificatie in de Antilliaanse literatuur gesteld, die Cola Debrot, terecht als stelling in zijn „Literature in the Netherlands Antilles" poneert?

Gaarne zouden wij dit geloven, ware het niet, dat de overwegingen van de jury blijk geven, dat ze zelfs dit klein boekje over de

Antilliaanse literatuur, hoe is het mogelijk, heel slecht kennen. Maar goed. Voor ons is Pierre onverwarbaar, in de eerste plaats, omdat hij al jaren onze mooie negerinnen in de straten van Willemstad loopt te bezingen, en niet alleen oude woorden loopt op te rapen in die straten, zoals de jury van mening was. De oude woorden in Pierre's poezie, zijn detail, bijverschijnsel en geen hoofdzaak. En omdat hij een onnavolgbaar gedicht heeft geschreven als Balia Bari. We hopen daarom dat Pierre zich niet al te gelukkig voelt met zijn *f* 1500, want hij zou daarbij de kans lopen, zijn negerin di pura stabachi, te verraden. Wij hopen, dat hij een tikje, een heel tikje maar, melancholisch blijft, zoals hij soms kan zijn, omdat de maatschappelijke barbaren hem zo slecht begrijpen. We hopen, dat zijn volgend gedicht, een harde hekeldicht wordt, bij wijze van wraak, omdat men hem voor een ander heeft gehouden, al zijn zijn harde gedichten, evenwel vaak niet de sterkste. Zat de jury met het probleem, hoe aan Pierre Lauffer, die 1500 uit te reiken, zonder iets van zijn ware persoonlijkheid te zeggen? Dan had de jury voor de eer moeten bedanken. De jury heeft tenslotte noch de wereld noch de dichters gemaakt, en die moeten nu eenmaal zijn zoals ze zijn, trots de psychologen en de sociologen.

De jury voor de uitreiking van de Emancipatieprijs weze dus op haar hoede. Overigens zit in deze prijs zelf alweer iets scheef, zodat ze van te voren wel weer een droevige prijs lijkt te worden. Prijzen horen namelijk niet aan instellingen uitgereikt te worden, maar aan individuen. Indien met de formulering, dat de prijs ook aan instellingen uitgereikt kan worden, bedoeld wordt, dat ook groepen die de Antilliaanse folklore beoefenen voor deze prijs in aanmerking kunnen komen, moet men dit duidelijk stellen. Prijzen horen evenwel zo individueel mogelijk te zijn. Anders gaan de Antillen een beetje op Rusland lijken, fabrieksprijzen voor de hoogste produktie van graan, de hoogste produktie van confectiegoederen etc., hetgeen de Amerikaanse Consul, noch onze Binnenlandse Veiligheidsdienst zullen tolereren.)

Daarom ....

Daarom is de brug natuurlijk ook niet opgevat als een werk van kunst maar als een werk van nut. Een werk waarbij architectuur volledig buiten gehouden is, ten bate van bouwkunde.

En deze nuttige brug is in elkaar gezakt. Op die manier is dit werk van nut veel duurder geworden, dan een kunstwerk ooit zou hebben gekost.

Een werk van kunst, een kunstwerk, de Brooklyn brug, de Eiffeltoren, de Ponte Arrabida te Oporto, zakt minder snel in elkaar.

De verantwoordelijkheid van architectuur is namelijk veel groter dan die van gewone bouwkunde.

Het lijkt ons, in de eerste plaats om technische redenen, die hier zonder meer ook artistieke redenen zijn, noodzakelijk van degenen die voor de brug over de Annabaai verantwoordelijk zijn, te eisen, dat wanneer de voortzetting ervan plaats vindt, dit geschiedt volgens een zeer uniek plan, waarin op ver doorgevoerde wijze rekening wordt gehouden met de plek waar deze brug komt, de haveningang van Curaçao, Nederlandse Antillen en niet Lutjebroek.

Dat is een normale eis van de techniek wat de technici ook zullen willen beamen. Om het nog technischer te zeggen: Het is een functionele eis.

Een dwingende eis van schoonheid lijkt ons verder dat de brug, als ze komt, hoger wordt, veel en veel hoger. Volgens ons was dat wat er a priori aan onze verdwenen brug scheelde: Hij was te laag.

Overigens moet de zeer, ja alleen maar, technische vraag gesteld worden, of er uberhaupt serie-bruggen gebouwd kunnen worden. Wij geloven van niet en alle pogingen in die richting lijken ons barbaars!

Ten aanzien van de wederopbouw

Het is in dit stadium met onze gemeenschap gesteld als met de brug, die — na min of meer spontaan in elkaar te zijn gezakt, nu nog op herbouw wacht. U herinnert zich die kille novemberdagen toch nog. De neerstorting van de brug heeft voorgoed een einde gemaakt aan het voorheen zo hoog geroemde Hollandse vakmanschap, zoals het opgaan in vlammen van een groot gedeelte van Willemstad een eind gemaakt heeft aan de mythe van de tot de dood toe passief blijvende Antilliaan. Beide dingen wachten nu op herbouw, de brug en de weggebrande gebouwen in onze stad. Ik hoop, om bij de herbouw van dit laatste te blijven, dat deze brand voor het totnogtoe, wat architectuur en schoonheid in het algemeen betreft stiefmoederlijke bedeelde zijde van Willemstad, Otrabanda, een verandering ten goede mag veroorzaken. De bouwstijl van Otrabanda is zoals bekend het resultaat van een zeer barbaarse kolonialistische strategie, die overigens bijna symbolisch gesteld kan worden voor onze koloniale tijd in het algemeen: Alle gebouwen van Otrabanda moesten, opdat vanuit het fort op uit het westen de stad invaderende groepen, vreemdelingen of opstandige slaven, geschoten kon worden. Men wille hiermee, nu een dergelijke maatregel geacht kan worden militair geen enkele nut meer te hebben, bij de herbouw van dit stadsgedeelte, dat op een voetbalveld gelijkt nu, ten volle rekening houden.

Wij van Ruku nodigen nu reeds een ieder die een goede schets kan maken, getekende plannen voor de herbouw van dit gedeelte bij ons in te sturen, en wij verzoeken de overheid, niet toe te staan, dat er op dit gedeelte alleen maar door de zucht tot snel verkopen en snel winst te maken, zomaar herbouwd wordt. Indien de gebeurtenissen van onze meidagen ons iets hebben geleerd, dan is het, dat de overheid in tal van dingen, op ondubbelzinnige wijze het initiatief moet nemen. En dit is de eerste duidelijke gelegenheid hiertoe.

Uit de ruïnes van Otrabanda kan een prachtig centrum te voorschijn komen, met kantoorruimten, die hier schaars plegen te zijn, met modern uitgevoerde winkels met cafetaria's, waarbij misschien de lijnbaan in Rotterdam tot voorbeeld kan dienen. Wij denken evenwel aan hogere gebouwen, om de hoogte van Punda in evenwicht te houden.

Het is misschien ook goed, niet meer zo dicht bij het water met de bouw te beginnen. Daardoor kan er van het Brionplein een ruime esplanade gemaakt worden, die in aanmerking komt met palm of dadelbomen beplant te worden. Door de te kleine ruimte, die tevoren beschikbaar was, maakte de beplanting van dit plein een wat povere indruk, die aan het kitscherige grensde. Het verdient de aandacht, de Antilliaanse architect, Karel Weeber, zoon van oud-rechter Leon Weeber, die al zoveel naam heeft gemaakt, dat hij nu bezig is de Nederlandse paviljoen in Japan te verzorgen, het gehele plan te laten uitvoeren. Men vergete hierbij ook niet, dat een groot aantal van de kleine, slechtgeoutilleerde huisjes en krotten in de binnensteegjes van Otrabanda, opgeruimd zouden kunnen worden, en dat daarvoor een hoge moderne torenflat neergezet kan worden, eigendom van het eilandgebied, waarin talrijke gezinnen een goedkope en propere behuizing zouden kunnen krijgen.

Stedebouwkunde, althans stadsplanning is, als b.v. gezinsplanning, een belangrijke moderne wetenschap, waarvan wij op dit moment alleszins gebruik dienen te maken, om uit de ruïnes van dit stiefmoederlijk toebedeelde stadsgedeelte, werkelijk iets groots en moois te maken. Dit niet te doen zou zondig en zelfs misdadig zijn. Laat de ruïne voor mijn part drie of vier jaar blijven liggen, als daarna maar iets doordachts, moois en estetisch verantwoords tevoorschijn komt, zodat Willemstad hierna werkelijk de naam van een propere stad kan maken en dat het niet meer zo is dat het voorgedeelte (de ruïne ligt er voor degene die wil gaan kijken) een mooie indruk maakt, terwijl de rest op instorten staat en of althans er heel vies uitziet. En laat vooral niet het politieke argument: Alles is weer normaal, degenen, die aan het bewind zijn of komen straks, er toe brengen, lukraak de zaak voor de toeristen te gaan opbouwen, zodat Otrabanda er weer uit gaat zien als Buena Vista. Een van de vele dingen, die Curaçao en de Antillen nodig hebben, naast minimum-

loon, ontslagregeling enz. en even dringend als deze, is een goedfunctionerende schoonheidscommissie. En dit is nu de tijd. Laat de overheid, de Kamer van Koophandel en enige andere verstandige mensen aan een tafel gaan zitten, om een stadsgedeelte te scheppen, dat er mag zijn. Het wil ons voorkomen, dat de E.E.G. een dergelijk ruim project zeker zal willen financieren. Voor wat betreft het aankopen van grond.

Ten aanzien van de brug, moeten we herhalen, dat het ons noodzakelijk lijkt, te overwegen, of de plannen van de brug nog veranderingen kunnen ondergaan, die haar ook een estetisch monument, waar wij toch zo arm aan zijn kunnen maken. Het zou ook in dit verband de moeite lonen om met architect Karel Weeber te consulteren.

Min of meer dezelfde overwegingen moet hier evenwel Pundagedeelte, dat verbrand is, gelden. Misschien moet hier evenwel vooral op de aspecten, die het verkeer in onze binnenstad ten goede komen gelet worden; praktische aspecten. Waar kleine smalle stegen door de brand verdwenen zijn, die de properheid van dit stadsgedeelte nooit ten goede kwamen — men herinnerde zich de beruchte hanchi punda — moeten deze zeker niet meer in het bouwplan terugkomen. De overheid heeft de plicht hier regulerend op te treden en moet dus weigeren bouwvergunningen uit te reiken, alvorens zij grondig alle mogelijkheden heeft bestudeerd, die profiterend van wat er is afgebrand, moeten leiden naar sanering en verfraaiing van onze stad.

Wat degenen, die getrouwd zijn met onze beroemde Hollandse gevels, betreft, wil ik opmerken, dat het mij niet nodig lijkt dit huwelijk kost wat kost in stand te houden. Er moet aan de architecten de ruimte gelaten worden om nieuwe dingen te scheppen, waarbij ook en misschien juist op dit gebied, wat langzamerhand toch voor ons een gezicht begint te krijgen, de Antilliaanse identiteit, zijn kans moet hebben. Niet de Antilliaanse identiteit alleen, doch internationale bouwstijlen, niet in het minst de vooruitstrevende moderne, verdienen hier hun kans. De Antillen moeten nu meer dan ooit uit hun dommelend provincialisme ontwaken om te beseffen, dat zij gezegend zijn met alle factoren, die

van hen, althans Willemstad, een wereldstad kan maken, in ieder geval een wereldstadje. (In plaats van geveltjes kan ter versiering meer gebruik gemaakt worden van gekleurde tegels, terwijl mozaiekwerken op de wanden in de binnenstad, in ons mooi licht het zeker goed zullen doen).

Ten aanzien van de geestelijke herbouw van onze stad, wil Ruku opmerken, dat we geen stap verder zullen komen dan we waren op 30 mei als we niet beseffen, dat er door onszelf actief en creatief gedacht zal moeten worden om uit onze moeilijkheden te geraken. De maatregelen, die tijdens de moeilijkheden zelf genomen werden, deden ons vaak lachen. Ze getuigen van alles behalve oorspronkelijkheid en vaak schenen ze onze gezagsdragers door anderen te zijn toegefluisterd. Wij hadden gedurende de periodes dat wij allen huisarrest hadden vaak de indruk, dat onze goede gezaghebber deze avondklok alleen maar bleef instellen om de geschiedenis in te gaan als de man, die ook eens een avondklok heeft ingesteld, en dat andere gezagsdragers graag verder zouden zijn gegaan en zelf een staat van beleg zouden hebben afgekondigd omdat ze dat ergens gelezen hebben! En „staat van beleg" is een verdomd mooi, ja, zelfs magisch mooi woord. OMDAT NIEMAND VAN ONZE GEZAGSDRAGERS WEET WAT HET BETEKENT, net zo min als zij van avondklok iets afwisten. Maar ja, als zij de avondklok afkondigen hebben zij er immers geen last van, maar wij burgers. Het is maar goed, dat Nederland, die wel militairen heeft gestuurd op een gegeven moment tegen de gedragsdragers schijnt te hebben gezegd: „Het is goed zo kindertjes, we hoeven niet in een keer het hele boek uit te lezen. En zeker niet in een keer alles te doen wat er in staat".

Wij zelf zijn van mening, dat voor er een staat van beleg afgekondigd moet worden, in ieder geval belegeraars aanwezig moeten zijn. En hiervan was er in dit geval geen sprake, tenzij men de Amerikaanse oorlogsbodems die naar verluid om ons eiland cirkelden, als belegeraars wil zien, of...... de Nederlandse mariniers zelf.

Sterk in het vinden van onze eigen oplossingen zijn we dus nooit geweest, hetgeen alleen maar betekent, dat we totnogtoe niet sterk begaan zijn met onze moeilijkheden. Maar goed. Even lukraak als men er zelfs aan gedacht heeft een staat van beleg af te kondigen, even lukraak heeft men een man die volgens ons volkomen onschuldig is, Stanley Brown, tot de oorzaak en let wel de direkte oorzaak van de meidagen willen bestempelen. Omdat er in het boekje van de Veiligheidsdienst staat: Als er onlusten zijn, dan is er ergens iemand, die deze onlusten heeft aangesticht. Zoals er ook in het boekje van politiemannen staat: Als je een menigte wil doen afdruipen, dan moet je er een van hen kapot schieten. Zul je zien hoor, de anderen lopen dan allemaal weg. Stanley Brown achteraf voor de onlusten aansprakelijk te willen stellen, terwijl hij altijd openlijk heeft geschreven is natuurlijk dwaasheid en ontoelaatbaar. Indien Stanley Brown opruiende artikelen schreef, en men vond dat, dan had men hem vóór 30 mei moeten arresteren. Dit laatste is overigens overbodig. Men had zijn tijdschrift Vito aansprakelijk moeten stellen, de inhoud van het tijdschrift door de rechter laten onderzoeken, die dan de artikelen van Brown in verband had moeten brengen met de toekomstige brandstichting van Willemstad of anders Vito van schuld vrijspreken. De term opruiing is niet zo vaag als velen misschien wel menen al is ze natuurlijk handig voor degenen die er misbruik van willen maken .Ze veronderstelt twee polen, namelijk iemand die opruit, die ophitst en een andere pool waartegen de actie die de persoon wil ontketenen gericht is, eigenlijk de actie zelf. En naar ons gevoel moet de actie, die deze persoon wil ontketenen strafbaar zijn, wil de persoon als opruier en dus als overtreder van de wet gebrandmerkt worden. Heeft Stanley Brown dat gedaan? Nauwelijks. In het veel aangehaalde nummer van Vito waarin deze man het over brand heeft, doet hij niets anders dan de gemeenschap een dienst bewijzen door de aandacht van bepaalde zakenlieden op hun polissen te vestigen — zodat dezen eventueel nog een brandverzekering zouden kunnen afsluiten, indien ze er nog geen hadden. Of deze man was dus niet goed bij zijn hoofd of hij is onschuldig en wij geloven dit laatste. Wij geloven dat de brand van Willemstad Brown, die in vorige Vito's, de 'negers' placht uit te schelden omdat zij zo passief waren volgens hem, verwonderd heeft meer dan menig ander lid van onze gemeenschap. De brand van Willemstad lijkt ons niet gepland, althans zeker niet vóór het gerucht door de stad

ging dat Papa Godett niet alleen door een kogel verwond was, maar zelfs gestorven was. De reacties van sommige mensen op dat moment, die onbeschrijfelijk woest was, doet ons dit vermoeden. De brand is de direkte oorzaak van het foutief toepassen van een regel uit het instructieboekje, schiet de leider dood en de rest druipt af. Dit, hebben we vaak gelezen, klopt wel bij wolven. Ge schiet er een dood en de rest draait zich om om het lijk op te eten. En het schijnt ook zo te zijn bij haaien. Op Curaçao is dus duidelijk aangetoond, dat het voor mensen niet altijd hoeft op tegaan deze stelregel, die overigens van weinig respekt voor het menselijke leven getuigt.

De brandstichting was spontaan, zoals onze zeer typische warwaru's, als ze op een heldere dag zo maar beginnen en toch zo sterk zijn, dat ze zelfs kleinere beesten en kinderen mee de lucht in kunnen nemen. Maar in al hun spontaniteit hebben warwaru's hun oorzaken, en zo ook de brandstichterij: Frustraties. Oude en nieuwe gevoelens van machteloosheid. Het gevoel van de arbeider, door degenen die hij gedelegeerd had om voor zijn belangen op te komen, in de steek te zijn gelaten, van welke frustraties de werklozen, die per definitie en zeer begrijpelijk, altijd ziek en gefrustreerd zijn, gebruik hebben gemaakt.

Een van de eerste daden, die in de toekomst gesteld moet worden ter geestelijke opbouw van onze gemeenschap moet zijn, Stanley Brown onmiddellijk op vrije voeten te stellen. Zelfs indien er bij hem of bij anderen wapenen zijn gevonden zoals de geruchten weer willen, moet voor hij schuldig bevonden wordt, bewezen worden, dat hij met deze een revolutie wilde ontketenen, dwz. gewapenderhand de regering afzetten. Dat moet bewezen worden, hetgeen volgens mij niet kan, en zo dat niet kan, we herhalen het, moet de man op vrije voeten gesteld worden.

Een ander argument ter staving van de onschuld van Stanley Brown is dat vóór de onlusten niemand zijn blad Vito in verband bracht met staatsgevaarlijke activiteiten. Nooit is Vito b.v. in verband gebracht met het socialisme, laat staan het staatsgevaarlijke communisme en om de simpele reden, dat Vito als alle andere politieke groeperingen op ons eiland, totnogtoe maar weinig blijk heeft gegeven van een wetenschappelijke beheersing van de socialistische, laat staan communistische uitgangspunten. Dat weten degenen die Stanley Brown vasthouden. Ze weten ook, dat tot en met de onlusten, in vele kringen Vito niet geapprecieerd werd omdat men de taal van het blad afkeurde, omdat men het blad pornografisch vond. Laatstelijk nog toen minister Isa zich over Vito uitliet, was het slechts in dit opzicht. Welnu, hoe wil men, zonder zichzelf belachelijk te maken en zonder zijn zelfrespect te verliezen, Stanley Brown nu ineens op politieke gronden vast gaan houden? Een aantal maanden geleden werd Brown nog veroordeeld wegens woorden, die hij aan het adres van bepaalde politieagenten had gebruikt en toen nog werd er geen enkel moment ook maar het minste gezegd over een eventueel opruiende aspect van Vito. Men kan als men wil tegen Brown een aanklacht indienen wegens het, door zijn stijl van schrijven, ondermijnen van de geestelijke volksgezondheid, en voor de rechter trachten deze aanklacht gerechtvaardigd te krijgen, aan welke mogelijkheid wij ten zeerste twijfelen. Maar niet voor iets anders. Als hij er toe heeft bijgedragen dat de mensen in onze gemeenschap wakker zijn geworden, en dit waarschijnlijk ook mede door zijn stijl, voor hun rechten opkomen, ja zelfs een tikje verhit zijn geraakt, dan kan hij daarmee toch niet voor hun brandstichten aansprakelijk gesteld worden omdat het een met het ander geen verband hoeft te houden! Brown heeft de bevolking van Curaçao geen opdracht gegeven, gesteld dat hij in de positie verkeerde dit te kunnen doen, de zaak in brand te stichten. Het tegendeel, misschien zou hij, hij is tenslotte onderwijzer, zelfs hebben getracht, dit euvel te voorkomen en daarbij wellicht door de losgebarsten meute ondersteboven gelopen zijn.

Wil onze overheid bij de mensen respect voor de wet kweken, dan moet de overheid als eerste tonen, dat zij zelf altijd en onder alle omstandigheden de wet respecteert en in acht neemt. Het tegenovergestelde werkt corrumperend op de zeden. Daarom moet de overheid tonen, dat het begrip persvrijheid in onze gemeenschap niet alleen maar een papieren begrip is, maar iets dat een inhoudt heeft, iets bovendien waar buiten onze gemeenschap, wil ze niet atrofieren en voorgoed achterlijk blijven, niet kan. Brown, die volgens ons onschuldig is, op vrije voeten laten, onmiddellijk

zelfs, is het beste bewijs, dat deze gemeenschap, de onze, persvrijheid accepteert, waardeert en beschermt. In het tegenovergestelde geval zullen we snel afzakken naar het peil van onze buurlanden, waar begrippen als persvrijheid, nauwelijks reële inhoud meer hebben, waar mensen dan ook zomaar en zonder aanklacht de gevangenis voor lange tijd worden ingedouwd; waar macht belangrijker is dan recht. In dit geval willen we opmerken, dat ook het in een plaatselijke krant verschenen bericht, dat politiedienaren zonder de nodige bevelen tot huiszoeking, een particuliere huis zijn binnengetreden, ons zeer heeft gealarmeerd. De minister van Justitie, die geen vriend van Brown genoemd kan worden, zou op de valreep een nobele daad kunnen stellen, door nauwlettend op de berechting van Brown, indien er gronden zijn dat dit moet plaats vinden, toe te zien en zeker dat er zijn aanhouding niet nodeloos lang hoeft te geschieden. Indien het gerecht bij machte is het zo grote aantal mensen, dat onder de categorie plunderen valt, in zo korte tijd voor te leiden, dan wekt het toch zeer-zeer grote bevreemding, dat na drie weken tijd de aanklachten tegen Brown niet meer inhoud hebben dan de vage en voor ons in deze zin volkomen onaccepteerbare „opruiing".

De Minister zou er nog scherp op moeten toezien, dat ook in deze minder stabiele tijd, of juist in deze tijd streng de hand gehouden wordt aan de persoonlijke rechten van de burger. Maar al te vaak wordt in onze jonge maatschappij vergeten, dat de wet niet slechts voor de overheid er is, waardoor er, zodra er enigszins maar een excuusje gevonden kan worden de neiging bestaat met de persoonlijke rechten van de burger de hand te lichten. Het wordt tijd dat we inzien, dat de wet er voor beide partijen precies op dezelfde wijze d.w.z. de wijze die de wet omschrijft er is, en beide belangen, het belang van de overheid en die van de burger moeten even zwaar wegen. B.v. het is nodig dat iemand om verhoord te worden een zekere tijd wordt vastgehouden, maar de persoonlijke vrijheid is zo'n groot goed, dat er zeer zorgvuldig moet worden toegezien, dat deze aanhouding geen minuut langer duurt, dan voor het verhoor strikt noodzakelijk is. Het moet niet zo zijn, dat de burger vast gehouden wordt, totdat de gerechtsdienaren in alle kalmte, gemak en rust hun procesverbaal tegen hem hebben opgemaakt; dat hij er is voor het gemak van de gerechtsdienaren. Neen, de gerechtsdienaren zijn er voor hém, en moeten zich haasten hun procesverbalen zo snel mogelijk te maken, opdat de persoon snel voorgeleid wordt om eventueel snel weer aan zijn vrijheid te komen.

Een andere interpretatie van de wet, dat de wet er is voor de overheid en zijn dienaren in de eerste plaats is typisch koloniaal en een zichzelf respecterende gemeenschap van vrije mensen, volkomen onwaardig. En dit geld altijd, dat wil zeggen, *er kunnen in een ontwikkelde zichzelf respecteenrde gemeenschap geen momenten zijn, waarop er met de rechten van de mens en burger de hand wordt gelicht,* ook niet in een staat van beleg, omdat daar weer andere wetten gelden. (Het is een typisch blijk van het oncreatieve Antilliaanse politieke denken, dat er gebleken is, dat er na vijftien jaar statuut geen voorzieningen zijn getroffen voor een eventuele staat van beleg. Maar goed......) We zouden in ieder geval graag zien dat Brown op vrije voeten gesteld werd om zijn krachten aan de herbouw van onze gemeenschap te geven. Voor de brand kunnen we net zo goed ook de televisiefilms, de woeste midnight shows van West-end en ook de alcohol aansprakelijk stellen!

Rest ons een vinger te leggen op een ander punt, dat we hiervoor reeds aanroerden, waaruit het oncreatieve denken van de Antillen, in dit geval in ons rechtsysteem, weer naar voren treedt. Wij bedoelen de meer dan driehonderd mensen, die wegens wat nu plunderen heet worden vastgehouden en aan de lopende band worden berecht. Recht heet dit, maar het doet ons bijna lachen. Of neen, het is veel te treurig daarvoor. En met dit laatste willen wij opmerken, dat het feit dat deze mensen zo als beesten in grote groepen tegelijkertijd worden voorgeleid, bij ons de Hitlertijd en de Joden in gedachten doet komen, in ieder geval dat trieste soort rechttoebedeling, waarbij, terwijl het rechtspel ogenschijnlijk normaal plaats vindt, soms zelfs met een advokaat, voor de rechters a priori al vaststaat dat de beklaagde schuldig is: Multatuli's Barbertje moet hangen. En dan zijn wij dan altijd zo radicaal om te menen, dat de overheid dan het rechtspel maar achterwege moet laten en de mensen gewoon zomaar moet veroordelen, omdat we

meer dan aan alles een hekel hebben aan hypocrisie en schijn.

Immers, zodra een grote groep als de onderhavige zich massaal aan een bepaald delikt schijnt schuldig te hebben gemaakt, moet (en wanneer in een bepaalde maatschappij recht ook een levend begrip is, dat niet alleen naar de kant van de overheid werkt, zal dit ook gebeuren) nagegaan worden of deze groep nu ook inderdaad schuldig is.

Het gemiddeld verweer van deze groep schijnt te zijn, dat men dacht, dat het geoorloofd was onder de gegeven situatie, spullen uit de brandende en reeds gebrande zaken ongestraft weg te nemen, waarbij het onze overtuiging is, dat degenen, die spullen wegnamen ,vaak niet degenen zijn die inbraken of in brand staken. Blijkbaar beschikten de mensen die spullen meenamen niet over de innerlijke beschaving, om de spullen ook al waren ze op die bewuste momenten nauwelijks van iemand meer, ongemoeid te laten, en er zijn nu eenmaal heel weinig mensen, voor wie de moraal blijft functioneren, als ze zich ongezien weten, ook onder de zeer ontwikkelden. Wij zullen niet bij voorkeur onze vrienden kiezen onder degenen, die uit de brandende stad spullen wegnamen. En indien de brand indirekt een politiek doel heeft gehad, of althans een cultureel psychologisch loffelijk gevolg, dan moet de handeling van deze plunderaars sterk afgekeurd worden. Omdat er onder hen wellicht vele laffe en onpersoonlijke egoïsten kunnen zitten, die alleen maar hun eigen voordeel kan schelen.

Maar we menen dat mensen om hun persoonlijke moraal, hoe afkeuringswaardig ze zedelijk is, niet veroordeeld kunnen worden indien ze ook niet strafbaar is. En de vraag moet gesteld en beantwoord worden door de juristen onder ons, alvorens tot veroordeling van een zo grote groep mensen over te gaan, of de omstandigheden, weinig bekend overigens in het voor ons wetscheppend Nederland, niet van dien aard waren dat deze mensen, na de spullen te hebben ingeleverd en een waarschuwing te hebben ondergaan, op vrije voeten gesteld moeten worden. Het is de vraag die zeer eerlijk onder de ogen gezien moet worden, of zelfs de brandstichters gestraft moeten worden. En het hele geval moet geconfronteerd worden voor wat het is, een uniek geval. Zo uniek, dat in het belang van een gezondere maatschappij, onze bestaande wetten op bijzondere wijze manier geinterpreteerd moeten worden, en waar nodig door nieuwe vervangen moeten worden. Belangrijk is dat we goed overwegen of we met het veroordelen van deze mensen, niet meer kwaad dan goed aanrichten. Om te beginnen, zou men bijvoorbeeld streng de beroepsdieven onder deze mensen, van de rest moeten scheiden en met de rest op zeer clemente wijze omgaan. Wij weten namelijk dat het wegnemen van spullen, het zorgen, dat je er bij bent, hoe triest het ook is misschien, een sterk levend begrip is onder Curaçaose mensen. Wie niet neemt, als er dingen vrij te krijgen zijn, loopt de kans, dat hij achteraf voor een sul wordt aangezien. Het is een afkeurenswaardige denkwijze, die zeer grote smet op de moraal van ons volk gooit, maar het is een denkwijze, die wij herhalen het leeft onder een groot aantal ongeletterde, arme Antillianen. Het is een sociale ziekte en ziek te zijn is al een straf; deze mensen moeten voor hun ziekzijn niet nog meer gestraft worden. Indien men niet tot het oordeel komt, dat de omstandigheden van dien aard waren, dat het wegnemen van spullen — die overigens bij teruggave vaak vernietigd zullen worden omdat het een hels karwei zal zijn de oorspronkelijke eigenaren te vinden — moet men deze mensen niet zomaar tot onzinnige celstraffen veroordelen, maar een zodanige straf opleggen, dat zij er beter van worden. Want als men niets anders doet dan achter elkaar veroordelen en deze mensen weken en maanden in overvolle gevangenissen laat zitten, heeft men een grote stap gelegd tot het verder ondermijnen van onze maatschappij, door de kans dat men uit deze onnozele zielen werkelijke misdadigers krijgt, hetgeen tot wie weet wat voor grotere euvelen kan leiden straks.

Indien onze officieren van justitie in overleg met de reclassering, en in goede overleg met psychologen en psychiaters, want ook een heel volk kan minder toerekeningsvatbaar zijn, niet tot creatieve straffen komt voor deze mensen, dan moeten zij er voor oppassen straks zich op de borsten te slaan dat zij deze mensen snel hebben voorgeleid en ogenschijnlijk berecht. Het kan namelijk best zijn, dat ze bezig zijn over het hoofd van onze reeds zwaar getroffen maatschapp de doos van Pandora opnieuw te openen.

Ruku verschijnt om de drie weken of een maand.

Hoofdredaktie: Frank Martinus Arion.

Secretariaat: Mej. A. Sprock
Dr. W. P. Maalweg no 6.
Tel. 53926.

Advertentieafdeling:

De heer E. B. Edison. Tel. 12741.

Prijs per losse nummer *f* 1,50.

Abonnementsprijs voor 1969 *f* 7,—
te storten op girorekening no 375586
ten name van Ruku.

Ruku neemt zowel essayistisch als creatief werk aan, op het gebied van al de kunsten. De talen zijn: Nederlands, Papiamentu, Engels en Spaans.

Los toegevoegde linosnede van de heer Ph. A. Rademaker. Witteweg 67, Curaçao.

De ongesigneerde artikelen zijn van F. M. Arion.

GREPEN UIT DE TOEKOMST VAN RUKU

Werk van Boeli van Leeuwen,

Een kort verhaal van Edward de Jongh en enkele fragmenten van een roman in het Nederlands,

„Stromen in het bedrijfsleven" van Drs. O. Sprock,

„Culturele uitgangspunten" van Frank M. Arion,

Auteursrecht in de Nederlandse Antillen,

Gedichten, enz.

RUKU is er voor dat
Een groep Hollanders op de Antillen
Toneel komen spelen want
Dan zien wij op de Antillen
HOLLANDSE TONEEL.

RUKU is er tegen
Dat steeds een hollandse regisseur
Antilliaanse stukken moet komen regisseren
want dan zien wij op de Antillen nooit
ANTILLIAANSE TONEEL.

NOOT.

Het eerste nummer van Ruku zou oorspronkelijk aan het begin van de maand juni verschijnen. Wij meenden, in verband met de gebeurtenissen aan het eind van de maand mei, die bovendien voor ons blad ook technische moeilijkheden met zich meebrachten, de uitgifte van het blad een maand te moeten uitstellen. Aan de oorspronkelijke kopij is echter alleen het artikel „Ten aanzien van de wederopbouw" toegevoegd. Door dit uitstel zullen er nu vermoedelijk dit jaar nog maar vijf nummers van ons blad verschijnen en niet zes, zoals onze oorspronkelijke opzet was.